

NUTIDA 1-2/2012 PRIS 100 KR MUSIK

det låter som nutida musik

expanderande konstmusik

jag lämnar den nutida musiken

jag utträder och inträder igen

det tabulösa inträdet

självutnämnd nutida musik

att tillhöra scenen

nedmontering av den nutida musikens begrepp

tonsättaren som varumärke eller konsument

en expanderande nutida musik

Konstmusik – bakgrund och identifikation

Kompositionsprofessorerna svarar

MING TSAO

Professor i komposition vid Högskolan för Scen och Musik, Göteborgs universitet

Hur ser den musikaliska bakgrunden ut hos de sökande och antagna? Är den på något sätt annorlunda mot ditt hemland USA?

– Det skiftar, den sträcker sig från studenter som komponerar mer traditionell, tonal musik, till dem som har konfronterats med praxis inom ny musik och själva har börjat experimentera med detta. De som är bäst förberedda är i allmänhet de som kommer från Gotlands Tonsättarskola. Men alltsedan vi har öppnat upp även för elektronisk komposition och ljudkonst som del av kompositionsutbildningen får vi också många sökande som kommer från andra områden. De kan till exempel komma från bildkonsten, men vill få en mer fokuserad »ljudkomponent« i sin studiegång. Eller det kan vara sökande som har arbetat ett tag inom ett elektroniskt medium (elektronika, videospelmusik,

programmering etcetera), och söker efter ett sätt att utveckla sin konstnärliga praxis på ett mer riktat eller kanske teoretiskt sätt. Många av de sökande till elektronisk komposition och ljudkonst är också äldre än de som söker till instrumentalkomposition.

Vilka som slutligen blir antagna hänger på deras mognad att ställa frågor om sig själva som konstnärer. Genom att skapa en miljö där till exempel instrumentaltönsättare kommer i dialog med ljudkonstnärer, måste själva idén om »kompositionsstudier« röra sig bort från ett rent förvärvande av särskilda tekniker eller att »utvecklas professionellt«, till att bli en plats där idéer diskuteras, eller nya sätt att föreställa sig ljud (instrumentala, elektroniska, miljöbetingade) blir utforskade.

En växande trend, som liknar den i USA, är förändringen i musikalisk bakgrund hos de sökande. Tidigare hade den stora majoriteten av kompositionsstudenter påbörjat sina musikstudier med att lära sig piano och den klassiska västerländska repertoaren. Nuförtiden är det mycket vanligare att ha spelat gitarr i ett rockband. Vad denna tendens har skapat, med både positiva och negativa återkopplingar, är studentens mer direkta intresse för »ljud« snarare än repertoar. Den positiva sidan av detta, och något som vi försöker att lägga vikt vid här, är studenternas experimenterande med ljud, oavsett om källan är ett piano, en violin, radioapparater eller köksfläktar. Den negativa sidan är givetvis att studenten saknar en historisk plattform att stå på, vilket innebär att de måste förvärva de nödvändiga kunskaperna på vägen i stället för att redan ha dessa i ryggmärgen när de börjar utforska material för sina kompositioner.

Hur vanligt är det att sökande kommer från annan konstnärlig bakgrund än främst musikalisk?

– Genom att utveckla ljudkonstutbildningen har vi fått en majoritet sökande från andra discipliner, såsom bildkonst, koreografi, etcetera. Det gäller till en viss grad också elektronisk komposition, där de sökande kommer antingen från musik- eller datorprogrammering (i framtiden hoppas vi också få sökande från områden som matematik eller logik). Än så länge har alla sökande till instrumentalkomposition en bakgrund i musik och det av uppenbara skäl, som att de är bekanta med musiknotation. Men när man väl kommer in på utbildningen i Göteborg så ändras allt detta. Här möter vi ofta en ljudkonstnär som komponerar ett verk för en klassisk instrumentalist, men utvecklar en egen grafisk notation för att ange klang eller utförande på instrumentet. Samtidigt är det en viktig komponent att i skrift kunna formulera ens processer i komponerandet, ens reflexioner och idéer, liksom att ha en inblick i litteraturen i filosofi och kritisk teori. Detta för att kunna placera sina idéer i ett större konstnärligt sammanhang (i stället för att bara beskriva hur ett stycke är gjort). Detta är något man finner mer av på institutionerna för bildkonst än för musik.

I Göteborg handlar kompositionsstudier om mycket mer än att producera stycken, nämligen att vara en plats för att reda ut bevekelsegrunderna bakom komponerandet, och, vill jag mena, att utvecklas till större konstnärer och tonsättare genom en ökad självreflektion inom estetik, stil, teknik och (faktiskt) politik.

Hur många kvinnor är det som söker komposition och hur stor är andelen som antas till utbildning?

– Inom instrumentalkomposition och elektronisk komposition är det för få kvinnor som söker, och ännu färre är också kvalificerade. Inom ljudkonst är situationen den omvända. Här är det för

SPELMUSIK ÄR SÅ OTROLIGT STORT OCH DET HÄR ÄR NÅGOT SOM ÅTERSPEGLAS OCH MÅSTE ÅTERSPEGLAS I UTBILDNINGEN./JAN SANDSTRÖM«

få män som söker och de flesta som är kvalificerade är kvinnor.

På konsthögskolorna kan man sedan ett decennium gå utbildning i fri konst, där man till exempel kan arbeta med musik. Vad ser du för möjlighet till motsvarande inom ramen för kompositionsutbildningen?

– Detta är i grund och botten vad vi redan har inom kompositionsutbildningen här, genom kombinationen av instrumentalkomposition, elektronisk komposition och ljudkonst. De flesta ljudkonstnärer och en del av dem som sysslar med elektroakustik saknar en formell musikutbildning (vissa läser faktiskt inte ens noter). Vad vi har gjort i Göteborg är att skapa en strukturerad miljö där alla slags konstnärer med ett allmänt intresse för ljud kan samlas för att diskutera, debattera och kritisera. Än en gång: det viktigaste kravet vi ställer är studentens förmåga att reflektera över sitt eget arbete, och det på ett sätt som involverar konstnärer av alla kategorier.

I vilken mån skulle du säga att kompositionsstudenterna identifierar sig med den samtida konstmusiken och dess historia?

– Alltför litet, något som vi försöker rätta till. Oavsett vilket område studenten verkar inom (instrumentalkomposition, ljudkonst, eam), så är en kunskap i musikhistorien från efterkrigstiden essentiell, eftersom det var en tid när tonsättare började från en nollpunkt och gick in i några av de mest radikala experimenten inom ljud och komposition. På detta sätt är en kännedom om Stockhausen eller Cage grundläggande för en konstnär som skriver en blåskvintett, gör en ljudinstallation, eller bygger ett hus (som en student gjorde för en festival). I Göteborg har vi attityden att studenten skall ha så mycket historisk kunskap som möjligt, utan att denna blir för auktoritär och en belastning,

vilket är fallet på många musikhögskolor på kontinenten. Genom detta blir miljön på universitetet fylld av studenter med helt olika inriktningar som hittar en gemensam grund för diskussioner och ibland samarbeten, i synnerhet genom att skapa en medvetenhet om den historiska dimensionen i allt musikaliskt material, snarare än att reducera materialet till enbart ljud. I Göteborg har vi som mål att förse varje student med en intellektuell nyfikenhet på världen och dess olika historier, och att de kan absorbera saker som på något vis sätter avtryck på deras konstnärliga arbete samt inte minst deras utveckling som konstnärsindivider.

JAN SANDSTRÖM

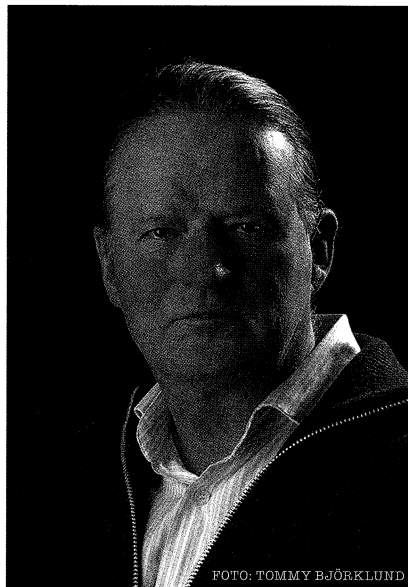

FOTO: TOMMY BJÖRKLUND

Professor i komposition vid Piteå musikhögskola

Hur ser den musikaliska bakgrunden ut hos de sökande och antagna? Är den på något sätt annorlunda än för några år sen?

– Allt som har med den musikaliska bakgrunden hos de sökande och vad det är för något slags musik vi håller på med är frågor man alltid funderar kring och diskuterar med kollegor. Idag är detta ett ganska öppet ämne, särskilt här i Piteå, skulle jag vilja påstå. Den fråga som jag måste ställa mig är: när man är klar, vad kan man jobba med då? Svaret är allt från film- och spel-musik till traditionella beställningar för orkestrar och ensembler. Det intressanta är att jag upplever att det bland unga finns ett så stort intresse för olika former av det som vi kallar konstmusik. Säger jag »skriv vad ni vill«, så blir det någonting sådant. Vi vill ha bra kommunikation med de andra musikhögskolorna, väga av inriktningarna och så. En skillnad kanske är att vi inte delar upp i konstmusik och afroamerikansk inriktning på kompositionsstudierna. Hos oss så får kompositionsstudenterna skriva för både Norrbotten Neo, orkestern vid Norrlandsoperan samt för storband. När man har gått klart utbildningen skall man kunna arbeta med musik i många olika former och sammanhang. Min känsla har alltid varit att Piteå är ett litet paradys för kompositionsstudenter, många olika blommor som får växa fritt och tillsammans bildar en fin äng.

Hur vanligt är det att sökande kommer från annan konstnärlig bakgrund än främst musikalisk?

– Det är kul när bakgrunden är litet annan. Det berikar också utbildningen. Lisa Stenberg, som gick ut masterprogrammet i år, har arbetat mycket med teater och det är något som också märks i hennes musik.

Hur många kvinnor är det som söker komposition och hur stor är andelen som antas till utbildning?

– Under ganska många år har fler och fler kvinnor sökt utbildningen och kommit in. Just i år skedde det litet märkliga